

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 43.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

Scilicet ipsa domus secreta cubilia vestra
 Et quidquid priuūm latet interiore recessu,
 Occupat omne deus, pictura ductus inani,
 Ilignus deus, & puro circumlitus auro,
 Cui currus, thensaſq; & puluinaria stulti
 Sacratīs, iuuenūmq; animos his ritibus, imò
 Retibus implicitos, vestra sub lege tenetis.
 Et mirum, si vos crudeli dedo rapinae?

Sic interpre-
 tatur diuus
 Cyrillus, &
 adducit Eze-
 chielis cap. 8.
 D. Hierony-
 mus paulo
 aliter.
 Tempore
 Isaie nō de-
 erant iudaei
 qui idola co-
 lerent.

23. Quis est in vobis
 qui audiat hoc, atten-
 dat & auscultet futu-
 ra?

Nec sit pro vobis qui verba precantia fundat?
 23 Atque utinā si nō quod nūc loquor omnibus aurē
 Vellicat, ad paucos saltem cūm fruge veniret,
 Esset & hic aliquis metus, & pia cura futuri:
 Et tanta causas exquireret et altiūs iræ
 Vir sapiens, iētusq; semel peccare caueret:
 Nam quis prostratis adaperas mœnibus vrbes
 Isaciam, ad eadem truculento prodidit hosti?

Causæ iræ
 & furoris Do-
 mini.

24. Quis dedit in di-
 reptionem Iacob, &
 Israhel vastatibus? nōn-
 ne Dominus ipse, cui
 peccauimus? Et no-
 luerunt in viis eius
 ambulare, & non au-
 dierunt legem eius.

24 Quis strages, quis tot Iudæis funera campis
 Edidit? Assyriis non sunt hæc facta sariſſis.
 Si nescis, Deus ipse Deus, per lata feracis
 Arua Palesthine raptorem immisit auarum,
 Quid nisi fæda dolens populi peccata rebellis?
 Contemptas leges? noua sacra, deosque Canopi
 Littore ab vsque sacram ascitos Daudidis in arcem?

25. Et effudit super eū
 indignationem furo-
 ris sui, & forte bellū,
 & combussit eum in
 circuitu, & nō cogno-
 uit: & succendit eum,
 & non intellexit.

25 Iure igitur toti laxauit fræna furori,
 Euomuitq; omnem malè quam concoxerat iram,
 Et bellum, bellum lacrymabile protinus oris
 Omnibus effudit: vide, adhuc incendia fumant
 Villarum, tellusq; rubet perfusa cruore,
 Captiuus, eheu, tellus inarata colonis.
 Et tamen, o cæcæ mentes, non criminis istud
 Esse sui inducunt animum, sed pectore perstant
 Indomito, morbig; caput nescire latentis
 Maluit, quàm morbum sublatis tollere causis,
 Et reducem prona ceruice rogare salutem.

Cap. 43.

1. Et nunc hæc dicit
 Dominus creans te
 Iacob, & formans te
 Israhel. Noli timere,
 quia redemi te, & vo-
 caui te nomine tyo:
 meus es tu.

1. Tu verò, non sic magni sate sanguine Iudæ,
 Non illo tantum, quo se gens impia iactat,
 Israele tumens at auo, qui maximus illi
 Nobilitatis honos, sed me formante future
 Nobilior, nostræq; nouum decus addite stirpi,
 Pone metum, me nulla tibi custode nocebit
 Tempestas: meus es, magnoq; mihi ære redemptus:
 Pone metum, iam dudum ego te de nomine noui,
 Notumq; elegi, mea qui mysteria scires,

Cap. 43.
 Sermo est ad
 eos qui tã ex
 præputio, quã
 ex circunci-
 sione vocati
 sunt, præci-
 pue verò ad
 Apostolos, &
 verbi Dei
 præcones.

Proferresq;

Proferréſque palám populis. age per ſice munus
Iniunctum, fruſtra tibi vis humana repugnat.

² Non ſi gurgitibus maris impediare profundis,
Deſere iter, pallens-ve retro veſtigia verte:

Me duce montanum violenti vorticis amnem

Euades nando: flammis interritus aude

Funereòſque ſubire rogos, ſi poſtulet uſus;

Tecum ego ſum, te ſoſpitem ego per ſaxa, per ignes,

Per mare, per fluétus, per mille pericula ducam.

³ Scilicet ille ego ſum Dominuſque, Deusq; parensq;

Seruatorq; tuus: tu me duce & auſpice regna

Aethiopum, claramq; Pharon, Nilumq; ſonantem

Peruades, cancroq; uſtam torrente Syenen,

Et fuſcam Meroen, regum olim celſa ſepulchra,

Et ſedem diuim infandam; quibus inde fugatis,

Succedam, condamq; nouas te interprete leges,

Vnde tui totum fama ibit honora per orbem.

Nec verò exiguum tanti certaminis olim

Pignus erit, pretium-ve opera non utile veſtra;

Sed commune bonum veſtra de cade ſequetur,

Communiſq; ſalus hominum, de ſanguine veſtro

Per me miſſa fluet: perge ergo, degeneremque

Pone metum, grex lecte mihi, grex edite cælo:

Tecum ego ſum, generis cuſtos, authorq; tuorum

Perpetuus, te ſoſpitem ego, factuq; recenti

Aucturum populos noſtro de nomine dictos

Colligam ab extremo Solis vtriuſque cubili.

⁶ Dicam Auſtro, dicam Borea, qua proximus Arcto

Perpetuas argente nives inducit ab axe;

Mille mihi populos diuerſo tramite ſiſtant.

⁷ Quos omnes, quamuis nec cælo vtantur eodem,

Nec legum placitis, nec lingua & moribus iſdem,

Conciliabo tamen, populumque vt migret in vnum

Efficiam; gens vaſta ſitu, gens diſſona voce,

Et quam nemo queat numero comprehendere certo,

Me patrem iam certa ſuum, Dominumque Deumque

Noſcat, & in gentem noménque adſcita ſalutet.

⁸ At tu Nate Deo, Patris vnica, Nate, poteſtas,

Exorere o tandem, terris placabile ſidus;

Et populos fædo tenebrarum horrore ſepultos

Eripe, redde oculos tetra caligine merſis,

Redde ſalutarem diuini luminis uſum,

Et craſſum ſurdis cærumen ab auribus aufer.

Z. 3

Omnes

2 Cum tranſieris per
aquas, tecum ero, &
flumina non operiet
te: cum ambulaueris
in igne, non combu-
reris, & flamma non
ardebit in te:

3 Quia ego Domi-
nus Deus tuus ſanctus
Iſraël ſaluator tuus,
dedi propitiationem
tuam Aegyptum, Ae-
thiopiam & Saba pro
te.

4 Ex quo honorabi-
lis factus es in oculis
meis, & glorioſus: ego
dilexi te, & dabo ho-
mines pro te, & popu-
los pro anima tua.

5 Noli timere, quia
ego tecum ſum: ab
Oriente adducam ſe-
men tuum, & ab Oc-
cidente cõgregabo te.

6 Dicam Aquiloni,
Da: & Auſtro, Noli
prohibere: affer filios
meos de longinquo,
& filias meas ab ex-
tremis terræ.

7 Et omnem qui in-
uocat nomen meum,
in gloriam meã crea-
ui eum, formaui eum,
& feci eum.

8 Educ foras populi
cæcũ, & oculos habẽ-
tem ſurdum, & aures
ei ſunt.

Hæc viden-
tur ad Chri-
ſtũ pertinere.

Chriſtianorũ
genus, nomẽ,
& congrega-
tio.

9 Omnes gentes congregatae sunt simul, & collectae sunt tribus: quis in vobis annuntiet istud, & quae prima sunt, audire nos faciet? dent testes eorum, & iustificentur, & audiant, & dicant, Verè.

10 Vos testes mei, dicit Dominus, & feruus quem elegi: ut sciatis, & credatis mihi, & intelligatis quia ego ipse sum. ante me non est formatus Deus, & post me non erit.

11 Ego sum, ego sum Dominus, & non est absque me saluator.

12 Ego annuntiaui, & saluaui: auditum feci, & non fuit in vobis alienus. vos testes mei, dicit Dominus, & ego Deus.

13 Et ab initio ego ipse, & non est qui de manu mea eruat: operabor, & quis auerter illud?

9 Omnes ut gentes, toto simul orbe coactae
Te querant oculis unum, tersisq; receptum
Auribus, imbibitumq; inter praecordia seruent.

O magnum & paucis deprensus vatibus olim
Arcanum! quis enim diuum, quibus aurea templa
Ponitis, o miseri, quae caecis carmen ab antris
Eructans anus ambiguum, quis pallidus extis
Non temere visis, haec diuinavit aruspex?
Proferat huc aliquis testes, tabulas ve, fidemq;
Ista suis faciat praevisa fuisse prophetis,
Cedemus: sin verò illos nec vera videre,
Nec canere euentus rerum potuisse futuros,
Obscuris nulli conuincimus argumentis;
Quae, quae so, inuidia est, à veris vera doceri
Nolle, patrumq; sequi mendacia malle suorum?

10 Me vero numenq; meum quo teste docebo?
Quas tandem tabulas apud acta requiritis edit?
Vos mihi, vos eritis testes, quibus abdita caelo
Et praescire dedi, & populis praedicere fata:
Vos mea, non scriptis tantum, sed sanguine fuso,
Et posita laeti sanxistis numina vita.

11 Sed, quid ego testes humana per ora requiro?
Ipse ego terrarum Dominus, caeliq; profundit,
Quiq; patrem sibi me non falso nomine iactat,
Ille mihi ante alios lectus puer, ethere missus
In terras, nostro non sufficiemus honori
Vim contra hostilem, quaecumque sit illa, tuendo?
Vsq; adeo-ne meum patiar vilescere numen,
Et maestatis decus immortale tremendae?

12 Scilicet exactis quidquid memorabile factis
Factum est, & quidquid venturo fiet in aeo,
Et quidquid magnum aut rarum mirabitur olim
Posteritas, quis sim & quantus sine teste loquetur;
Vt nulli dubium posthac queat esse, quod orbe
Solus ego regnem toto, quodque alter ab ipso
Me nullus caeli tulit aurea sceptris, feretque:

13 Ille ego sum, quem vestra penes tutela, salusq;
Qui solus seruare queo, qui perdere solus.

Hac multis clara exemplis, manifesta q; feci;
Nunc vos eripiens in aperta pericula missos,
Nunc gratos male, & ad vomitum sordesq; reuersos,
Immemorésque mei, renouatis cladibus vrgens,
Saepe monens, saepe exprobrans tam ferrea corda,

Tam

Testes loquacissimi
martyres &
confessores.

Tam rigidos animos, flectiq; regiq; negantes.
Et quis tot casus inter momentaq; rerum,
Alier ab hoc, quem vos dudum me scitis, & esse
Ipse egomet testor, semperq; fuisse, nec cui
Cessurum spatiis, vobis Deus adfuit unquam?

Quam tuto solidog; loco, quam sede quiescit
Secura, mihi qui sisus, nil cetera curat!

Vis illum nulla euertet, nulla obruet illum
Tempestas, quamuis atrox: nam quidquid ab alto
Decreui, infectum quis erit hominum. ve deum. ve
Qui reddet, nostros audax inuertere nutus?

¹⁴ Iamq; adeo repetens, iterumq; iterumq; monebo,
Vester ego dominus, vester Deus, atque redemptor,
Extra quem, nullus dici tibi, nullus haberi
Sanctus in orbe potest, domus o domus Israëlis
Inclita: præbe igitur faciles his vocibus aures.

Te propter, muro dominae Babylonis, acerbo
Qua te seruitio premit insultatq; superbe,
Victorem immittam magnum, qui claustra refringat,
Vestresque oppositos auulso cardine rumpat:

Hic numerosa suis post se trahet agmina signis,
Chaldaeosq; graui vinctos ad tr anstra catena
Trans Scythici littus pelagi, trans Caspia claustra
Nanibus ignotas seruitum abducet in oras.

¹⁵ Credite, conceptis nam vera renuntio verbis,
Vester ego Deus, & Rex augustissimus idem:

¹⁶ Qui quondam patribus raro pro munere vestris
Hinc illinc scisso str au freta peruia fluctu,
Intinctisq; dedit transmittere flumina plantis,
Dum Phary fugiunt instantia tela tyranni.

¹⁷ Ipsum autem, currusque truces, & fulgida ferro
Agmina, quæ raptim fugienti immiserat hosti,
Intercepit, aquis refugum redeuntibus aquor,
Vorticibusque haustus rapidis exercitus ingens,
Et citius quam ignis linum est, coopertus ab undis
In medijs tumultum reperit, quo dignus, arenis.

¹⁸ Sed tamen hæc vetera, & longo iam temporis æno
Obscurata, licet per me, ventura nepotum
Inducat seclis obliuiscantibus ætas;

¹⁹ Dūmodo, nunquā animis, quæ nūc noua cōdere mū-
Fata paro, nunquam memori de pectore ponant.
Iam noua lux terris caelo demittitur alto,
Sal nouas exoritur, vultus attollite vestros,

Et

¹⁴ Hæc dicit Domi-
nus redemptor vester,
sanctus Israëli, Pro-
pter vos emisi in Ba-
bylonem, & detraxi
vestes vniuersos, &
Chaldaeos in nauibus
suis gloriantes.

¹⁵ Ego Dominus
sanctus vester, creans
Israëli rex vester.

¹⁶ Hæc dicit Domi-
nus, qui dedit in mari
viam, & in aquis tor-
rentibus semitam.

¹⁷ Qui eduxit qua-
drigam & equum, ag-
men & robustum: si-
mul obdormierunt,
nec resurgent: contri-
ti sunt quasi linum, &
extincti sunt.

¹⁸ Ne memineritis
priorum, & antiqua
ne intucamini.

¹⁹ Ecce ego facio no-
ua, & nunc orientur;
vtique cognoscetis ea:
ponam in deserto viā,
& in inuio flumina.

Hoc loco pro
Babylone
mundum in
maligno poti-
um, & pro
Chaldaeis fi-
guratè demo-
nes, sunt qui
intelligant.

Et factum, toto quo nil illustrius orbe,
 Nil hominum generi meliore salubrius ortu,
 Est, fuit, aut posthac erit, agnosceris ouantes.
 Adueniet promissa dies, iam iamque propinquat,
 Qua vel ab inuitis natura legibus undas
 Eliciam, terris que siti diroque calore
 Damnatis, viuos fontes, & flumina largis
 Immittam venis, & qua pede semita nullo
 Calcatur, dumis que rigent squallentibus agri,
 Per loca senta situ, densisq; asperrima siluis
 Expediam planos equato tramite calles.

20. Glorificabit me
 bestia agri, dracones
 & struthiones: quia
 dedi in deserto aquas,
 flumina in inuio, vt
 darem potum populo
 meo, electo meo.

21. Populum istum
 formaui mihi, laudem
 meam narrabit.

22. Non me inuoca-
 sti Iacob, nec labora-
 sti in me Iraël.

23. Non obtulisti mi-
 hi arietem holocau-
 sti tui, & victimis tuis
 non glorificasti me:
 non te seruire feci in
 oblatione, nec labore
 tibi præbui in thure.

24. Non emisti mihi
 argento calamum, &
 adipe victimarum tua-
 rum non inebriasti me.
 Veruntamen seruire
 me fecisti in peccatis
 tuis, præbui mihi
 laborem in iniquita-
 tibus tuis.

20. Exilient iam tum latebris mansuescere docta
 Tractari que fera, ponent lethale dracones
 Innocui virus, venient ad fræna leones
 Indomiti, pasci q; manu consuescet herili,
 Cristatos struthio cogens ad pabula pullos.

At vero in siluis, inter spelæa ferarum,
 Serpentumque cauis, nigriq; cubilibus hydri,
 21. Denique in extremis nostrum cantabitur oris
 Nomen, & hoc sacri munus memorabile fontis,
 Quo populus mihi selectus, mihi sanguine multo
 Quæsitus, toto se proluet ore, meumque
 Et decus & laudem numero so carmine dicet.

22. Tu vero Iraël, durum genus, & mihi semper
 Obstrepere assuetum, quando me in vota vocasti,
 Supplicibus veniam lacrymis pacemque precatu?

23. An si cade greges totos armentaque vastas
 Continua, Libanumque tuis, nec diues odorum
 Sufficiat Saba tota focis; mihi munere credis
 Esse satisfactum tam vili, & ritè litatum?
 Non ita me sanguis calidas effusus ad aras,
 Si nescis, fumus - ve iuuat de thure subortus;
 Non ego te fines Arabum penetrare remotos,
 Indorum - ve sinus coemenda ad aromata misi:

24. Non Syrium calami, iunci - ve fragrantis odorem,
 Nare sagax, nardi - ve nouas florentis aristas,
 Non adipem hircorum fumantiâ - ve exta poposci:
 Me simplex animus, me mens nihil indiga fuci,
 Me crebri gemitus, me corda mouent deiecta.

Tu vero I facida solitis hæres hecatombis,
 Pro rebusq; leues nequicquam amplecteris umbras:
 Interea nullo pergis peccare pudore,
 Et sceleri scelus accumulâs, quod abominor, ultra

Ferre

Baptismus,

Gratiarum
 actio.

Ipse peccata
 nostra porta-
 uit, cuius li-
 uore sanati
 sumus.
 Spiritus con-
 tribulatus,
 cor contri-
 tum, &c.

Ferre negans, onerisque graui sub mole fatiscens.

²⁵ *Non ouium iugulis, non thure, extis-ve piantur
Crimina, solus ego vestras (fas credere) solus
Deleo nequitiās, maculosāsque eluo sordes,
Sponte mea bonus, & gratis peccata remittens;
Vnigena sancto nati commotus amore,
Cui latè rerum custodia tradita cessit,
Et generis tutela tui, mundi que supremum
Iudicium, cum sol perituro illuxerit orbi
Vltimus, & regni instabunt noua secla beati.*

²⁶ *Ergo age (iure pari nam tecū cernere certum est)
Incipe, si quid habes, quod pro te dicere possis:
Et mecum exacti reminiscere tempora seclī,
Isacida, veteres repetens ab origine fastos:
Quæ tua erit tandem defensio? quid prius, aut quid
Posterius dices? aut quò te denique vertes?
Fortè patrum mores, præclaræque facta tuorum
Iactabis: sed si cunctos peccasse, nec ullis
Abstiniisse in me probris conuincō, peristi.*

²⁷ *Certè nil quondam recti gessere parentes
Ductoresque tui: quis enim non nouit, acerbis
Quantum odiis, quantum furis immanibus acti,
Admisere scelus? cum nostrum nomen, & astris
Et terris, cæcæque horrendum in nocte sepultis,
Impia gens fædis ausa est proscindere linguis?
²⁸ Pœna scelus pede non tardo graue digna secuta est:
Namque quaterdenis plenè haud vertentibus annis,
Tanta Paratonias quæ turba reliquerat oras,
Desertos Arabum compleverunt funere campos,
Et solus, solique comes Cælebus Iesu
Promissos vidit de tot modò millibus agros.*

Cap. 44.

¹ *Nec verò adferimus peregrina, nec acta prophanis
Eruta ab historiis: exempla domestica cernis
Chare puer, magni puer edite stirpe Iacobi:
² Hæc animo, hæc oculis, arrectisque auribus hauri,
Hæc fastum tibi deticiant, hæc flectere colla,
Cervicemque Deo doceant submittere: tum me
Qui grauida te formauit genitricis in aluo,
Posce age certus opem, calo descendet ab alto
Præsens auxilium, tantum ne desice cæptis:
Ipse adero, facili que tuos per lubrica gressus
Arte regam, tantum aude aliquid, positòque timore
Obfirma pectus: nec enim sine numine certo*

²⁵ Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

²⁶ Reduc me in memoriam, & iudicemur simul: narra si quid habes ut iustificeris.

²⁷ Pater tuus primus peccauit, & interpretes tui præuicarij sunt in me.

²⁸ Et contaminaui principes sanctos, dedi ad interfectionem Iacob, & Israël in blasphemiam.

Cap. 44.

¹ Et nunc audi Iacob serue meus, & Israël quem elegi:
² Hæc dicit Dominus faciens & formans te, ab utero auxiliator tuus: noli timere serue meus Iacob, & restissime quem elegi.

Const

Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei.